

Pred deželnimi zbori.

Deželni zbori so sklicani. Dva sta se celo že sešla, namreč štajarski in češki. Sedem deželnih zborov, mej njimi isterski, koroški in tržaški letos ne bodo zborovali. Deželnozborska zborovanja nimajo posebno velikega pomena, ker je njih delokrog precej omejen. Da nimajo deželni zbori v političnih stvareh velike besede, to mora nas Slovence pač le veseliti, pa tudi sploh avstrijske Slované.

Razmere v deželnih zborih so za nas Slované skrajno neugodne. Slovenci imamo večino samo v enem deželnem zboru, to je na Kranjskem, v goriškem deželnem zboru smo v enakem številu z našimi nasprotniki, v štajarskem, koroškem, isterskem in tržaškem smo pa v veliki manjšini. Kako brezozirno ravnajo v teh deželnih zborih s slovenskimi manjšinami, še praviti ni treba.

Pa tudi Čehi, kateri so deželni avtonomisti, v resnici glede deželnih zborov niso dosti na boljšem, nego smo mi. Samo v češkem deželnem zboru imajo večino, v šleškem in moravskem so pa v veliki manjšini. V Šleziji se nanje prav nič ne ozirajo, pa tudi na Moravskem v tem oziru ni dosti bolje. Tri četrtine dežele so slovanske, ali vendar je vsa deželna uprava v nemških rokah.

Razmere so pa take le pod sedanjo vlado, ki je kolikor toliko bila še Slovanom prijazna. Poprej so pa bile še dokaj slabše. Celo na Kranjskem so že Nemci imeli večino v deželnem zboru. Te večine skoro gotovo več ne dobé, ako bomo složni, ali njih število se pa utegne vendar nekoliko povekšati, ako bi prišla nam nasprotna liberalna vlada. V mestih nikakor ne stojimo tako trdno, kakor si morda kdo misli. V Trziči in Postojini so še pri zadnji državnozborni volitvi nemškutarji bili nekak važen faktor. V Idriji bi se tudi utegnili še oživetiti, ako bi vodstvo rudnika dobil v roke kak nemški liberalec, kateri bi lahko izrekel željo, da naj mesto pri volitvah pokaže svoj nemški značaj. Pri zadnjih mestnih volitvah v Novem mestu se je tudi nekaj gibalo v nemčurskem taboru.

Sicer so pa razmere v kranjskem deželnem zboru precej kritične. Vsled domačega razpora so Nemci in nemškutarji vpliven faktor. Obe stranki morata računati z njimi. Da pa nemški vpliv slovenski stvari ne koristi, je gotovo in noben pravi narodnjak ga ne more biti vesel. Vsake usluge zahtevajo protiusluge in usluge katere store nemškutarji tej ali oni slovenski stranki, bodo morale biti poplačane. Naši nemškutarji imajo predobre in preveč prepehane vodje, da bi mi mogli misliti, da bodo kedaj komu zastonj tlako delali, da celo zastonj ne bodo marali govoriti tako, kakor bi komu ugajalo.

Spominjamo se, da je v kranjskem deželnem zboru bil nekda tudi razgovor o Komenskem. Tukaj ne bomo razpravljali, če bi morda ne bilo umestneje, da bi se dotični razgovor bil opustil, ker se taka stvar lahko napak tolmači. Pri tem razgovoru se je pa baron Schwegel bil postavil na tako katoliško stališče, da moramo reči, da tega ni storil popolnoma iz svojega pre-

pričanja, posebno če pomislimo, kako so Komenskega liberalni listi proslavljali in kako stališče že od nekda naša nemškutarska stranka zavzemlje proti protestantstvu. Pri tedanjem govoru so gospoda barona vodili politični nameni in kdo ve, če ni dosegel, kar je nameraval.

Pa tudi v češkem deželnem zboru razmere za Čehé niso Bog ve kako ugodne. Sedaj odločuje zgodovinsko veleposestvo, katero vsled svoje nemške odgoje ni povsem zanesljivo v narodnem oziru. Naj pa pride zopet liberalna vlada, pa nikakor ni izključena nemška večina. Vsled vladnega vpliva lahko dobe v skupini nefidejkomiskega veleposestva liberalci pri volitvah večino, ker se še dosedaj volilni red ni premenil. Če pa zmagajo v tej skupini, pa imajo večino v deželnem zboru. Iz povedanega je razvidno, da so deželni zbori najboljša zavetišča nemškega oziroma laškega liberalizma v Avstriji. V njih imajo Nemci dosti večjo moč nad Slovani, nego pa v državnem zboru.

To Nemci začenjajo že sami spoznavati. Na štajarskem si posebno poslednja leta prizadevajo, kako bi razširili delokrog deželnega zbora. Posebno deželni glavar grof Wurmbrand pridno deluje, kako bi razširil delokrog deželnemu zboru. Ko je lani se govorilo o tem, da se kmetijsko društvo preosnuje v deželni kulturni svet, je že „Südsteirische Post“, ki načelno ni nasprotna deželni avtonomiji, opozorila na nevarnost, ko se tako širi delokrog deželni upravi in se vedno množe deželni uradi. Nemški nacijonalci štajarski baš sedaj nameravajo preosnovati svojo stranko tako, da vzprejme tudi povekšanje deželne avtonomije v svoj program. Mi nikakor ne dvomimo, da bodo kmalu v tem oziru vse nemške stranke jedine.

Kako da liberalni Nemci vedno bolj spoznavajo, kako orodje so jim deželni zbori, to pač nam najbolj dokazuje novica, da so že štajarski in koroški Nemci sklenili, da v deželnem zboru sklenejo zakon, po katerem bi vse občine morale nemški uradovati, v kolikor so podrejene deželnim odborom. Do sedaj so se liberalni Nemci trdo držali načela, da urejenje jezikovnega vprašanja spada pred državni zbor. Sedaj so pa nakrat popustili ta načela in to gotovo ne iz prijaznosti do Slovanov. Prepričali so se, da v državnem zboru nikakor ne dosežejo, da bi se nemščina proglasila za državni jezik. Pač bi pa v nekaterih deželnih zborih se dala nemščina proglasiti za deželni jezik in s tem bi že bila pridobljena velika predprava za nemštvo.

Liberalni Nemci pri tem ne računajo slabo. Glavna težava je pri tem, da se bode vlada ustavljala deželnim zborom pripoznati pravico urejati jezikovne razmere. Tukaj se pa smejo Nemci nekoliko zanašati na pomoč deželnih avtonomistov zlasti Poljakov v državnem zboru. Poslednji so se že večkrat izrekli za to, da naj jezikovne razmere urejujejo deželni zbori. Tako je mogoče, da liberalci naposled le po ovinkih dosežejo svoje namene. To bi bilo tem ložje mogoče, ker Slovani, kakor skušnje kažejo še vedno dosti ne poznamo, kako nevarno orodje imajo

Nemci v deželni avtonomiji proti nas. Mnogo jih je mej Čehi, pa tudi mej Slovenci, ki hočejo vsa mogoča vprašanja izvleči v deželne zборе. Nemški liberalci jim pa semtertja še ugovarjajo in to gotovo le iz tega namena, da Slovane še bolj preslepe, da ne bi izpoznali nevarnosti, ko jim preti od deželne avtonomije.

Mi le želimo, da slovanski zastopniki povsod o pravem času izpoznajo nevarnost in ne vodijo vode na nemški mlin. Dokler se volilni redi za deželne zборе tako ne preustrojijo, da bomo Slovenci v njih primerno zastopani, tako dolgo ne smemo nikakor se potegovati za kako razširjenje delokroga deželnih zborov v praktičnem oziru. Prizadevanje Slovanov v deželnih zborih mora biti v političnem oziru pred vsem naperjeno na premembo volilnih redov. Posebno bode potrebno delati na to, da se omeji število poslancev veleposestva. V deželnih zborih imajo veleposestniki razmeroma še mnogo več zastopnikov nego v državnem zboru in veleposestniki so skoro povsod nasprotniki Slovanov. Druga politična vprašanja naj se pa prepuščajo državnemu zboru, dokler se razmere ne premene. Deželni zbori naj se pa bolj bavijo z narodno-gospodarskimi vprašanji, ker to je zanje pri sedanjih razmerah jedino pravo polje.

Južno železnico treba podržaviti.

(Iz govora poslanca Fr. Povše-ta v drž. zboru dne 2. marca.)

Izprosil sem si besede, da govorim o zadevi prometni, ne-le za svojo ožjo domovino, ampak tudi za sosedne dežele in celo za daljne severne kronovine naše države toliko važni ter, da skušam visoko vlado prepričati o potrebi podržavljenja južne železnice. Zdatna pomoč je potrebna in izbral sem si za danes le eno, to je, da prosim vis. trgovinsko ministerstvo, da pride našemu poljedelstvu in naši obrtniji v pomoč s tem, da nam pridobi pravičnije vozne cene, ker imamo sedaj pač silno krivične vozne tarife, ki ugonobujejo izvoz naših pridelkov.

Če si ogledamo sosedne države in njih delovanje opazujemo, da morejo prav one države za občno ljudsko blagostanje največ pomagati, katere so v stanu ljudsko gospodarstvo braniti pred škodljivimi vplivi in katere morejo izvoz pridelkov pospeševati, ker imajo železnice v oblasti. Naša vlada je v poslednjih letih precejšnjo vrsto železnic podržavila in s tem osnovala podlago, na kateri se mora vspešno razvijati železnična politika, služeca javnemu blagru državljanov — producentov. Vendar ni še cilj dosežen, ker še je dokaj in važnih železnic v lasti zasebnih družb; tako da še ni mogoče trgovinsko politiko enotno v korist vsem kronovinam države v prid uravnati.

Pri nas ste najvažnejši železnici, to je severna in južna, še v lasti zasebnih družb in prav zato ni mogoče, da bi vis. trgovinsko ministerstvo moglo vspešno razvijati trgovinsko politiko. Te zasebne železnice skrbé le za svojo korist in s tem pa služijo ptuji konkurenci.

Nihče ne more tajiti, da je naša colna politika marsikateri stroki naše produkcije, toliko poljedelske,

kolikor tudi obrtne v škodo. Opozorujem na našo vinorejo, katero je tako zvana nesrečna vinska colna klavzula, privoljena italijanski državi — zelo trpko zadela. Visoka vlada skuša sama omiliti položaj naše vinoreje ter obeča, da hoče opomoči vsaj s skrbjo, da bodo naša vina mogla po najnižjih vozniških cenah pošiljati se po železnicah tudi v daljne kraje. Toda vlada ne bode mogla osobito južnim vinorodnim krajem kaj posebno pomagati, dokler ni ona lastnica najvažniše južne železnice.

Važna je za naše poljedelstvo vsakako ugodna colna politika, pa ne manj vplivna je ugodna železniška tarifna politika, ker pri poljedelskih proizvodih so prav vozni stroški najmerodajniši na ceno blaga. V oblasti železnic je pospeševati izvoz naših pridelkov na daljni ptuji trg in zabranjevati ptujemu blagu vhod na naše kraje in trge, pa tudi v njih moči je, zabraniti in onemogočiti naš izvoz. Železnice morejo s svojimi vozniškimi cenami — tarifi — velike razlike ublažiti, celo colni dac neškodljiv narediti, sploh so v stanu pospešiti ali pa tudi vničiti kupčijo naših pridelkov.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Dr. Smolka je poklican v gospodsko zbornico. Ob enem ž njim je poklican češki plemenitaš grof Kinsky. Smolka po tej časti ni hrepenel, prevzel jo je le na željo vladnih krogov.

Mladočehi. — V nedeljo je v Vinohradeh pri Pragi Herold govoril o mladočeški politiki. Naglašal je, da se njegova stranka hoče potegovati za obnovljenje češkega državnega prava. Staročehom je očital, da v tem oziru niso dovolj storili. Da bi dokazal malomarnost Staročehov, je opozarjal na to, da niso dosegli, da bi se češki govori vsprejemali v stenografične zapisnike državnega zbora, če tudi je bil jeden Čeh v ministerstvu, in jeden poleg dveh drugih Slovanov v predsedstvu zbornice. Mladočehi se z nobeno stranko ne zavežejo, če jim ne obljubi, da se bode potegovala za popolno jednopravnost češčine z nemščino. Govor je bil lep in poslušalci so bili ž njim zadovoljni. Večjega pomena pa ni imel.

Češkonemška sprava. — Letos vlada deželnemu zboru češkemu predloži predlogi ob osnovi jednega nemškega in jednega češkega okrožnega sodišča. Čehi so proti temu dvema predlogoma, ker v njiju vidijo nevarnost, da se razdeli češka v nemški in češki del. Veleposestniki pa utegnejo vzlic temu glasovati za ti predlogi vladi na ljubo.

Liberce na Češkem, o katerih je dosedaj bilo že večkrat toliko pogovarjanja, dobé vojaško posadko. Tje se predstavijo batalijon lovcev, 2 batalijona pešcev, polkovni štab in brigadno poveljništvo. Dosedaj je bil v Liberci jeden sam batalijon lovcev, odslej bodo pa torej vkupe štirje batalijoni vojakov.

Srbija. — Razmerje mej liberalno in radikalno stranko je še vedno isto, kakor je bilo. Sporazumljenja še ni in nobena stranka ne ve, kaj ji bi kazalo storiti. — Kraljica Natalija se je baje izrekla, da prej ne pride v Beligrad, dokler ni njen sin kralj Aleksander polnoleten. — Skupščina vršila se je včeraj.

Nemčija. — Nemška vlada baje ne misli vkljub porazu, ki jo je doletel zaradi nove vojaške predloge v vojaški komisiji, ko je namreč ta predlogo zavrgla, od bistvenih zahtev v vojaški predlogi ni za las odjenjati. Kancelar obrača se